

Huvudman

Pajala kommun
kommun@pajala.se

Beslut

Datum 2025-12-10

Dnr SI 2025:7230

Sida **1 (9)**

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Tärendö Centralskola i Pajala kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Pajala kommun att senast den **2 mars 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisning i ämnet slöjd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Pajala kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Pajala kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisning i ämnet slöjd

1. Se till att undervisningen i ämnet slöjd på lågstadiet omfattar ämnets syfte och centrala innehåll som framgår av läroplanen för grundskolans årskurs 1–3. I det ingår att säkerställa att eleverna när de behandlar slöjdens material, verktyg och hantverkstekniker även får arbeta med metall. Inkom med lärares översiktliga planering som beskriver vilket centralt innehåll som behandlas i undervisningen på lågstadiet avseende vårterminen 2026. (10 kap. 8 § skollagen, 9 kap. 1 § skolförordningen och bilagan till förordningen [2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 22, 5. Kursplan Slöjd)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Pajala kommun en anmärkning avseende brister rörande närvaro av handledare vid fjärrundervisning och att starta utredning om särskilt stöd. Pajala kommun ska senast den **2 mars 2026** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De

vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2025:7230) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2025 inlett en tillsyn av Tärendö Centralskola i Pajala kommun. Skolenheten omfattar förskoleklass samt grundskolan årskurserna 1–3. Läsåret 2025/26 går 25 elever vid skolan.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Tärendö Centralskola följer gällande bestämmelser om undervisning i ämnet slöjd, fjärrundervisning och anmälan och utredning om särskilt stöd.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever och lärare samt lektionsobservationer den 4 november 2025. Intervjuer med personal i elevhälsan samt rektorn har genomförts digitalt den 10 november respektive den 11 november 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. inkommen dokumentation från huvudmannen och skolenheten. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning i ämnet slöjd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att eleverna i årskurs 3 har textilslöjd respektive trä- och metallslöjd i skolans lokaler och eleverna i årskurserna 4–6 har undervisning i ämnet på en annan skola i kommunen. Lärare uppger att anledningen till det är att antalet elever i samtliga årskurser är för stort för att rymmas i undervisningssalarna på den andra skolan i kommunen. Eleverna i årskurs 3 ges därför undervisning i slöjd på skolan i en lokal som tillhör fritidsverksamheten.

Lärare uppger att det inte finns material och utrustning på skolan för eleverna i årskurs 3 att i slöjdundervisningen arbeta med metall. Delar av ämnets syfte och centrala innehåll som handlar om att arbeta med materialet metall går därför inte att genomföra. Enligt lärare går det visserligen att behandla det centrala innehållet teoretiskt, men inte praktiskt. Det finns även vissa begränsningar kring material och utrustning på skolan för eleverna att arbeta med materialet trä, men inte i den omfattning att någon del av det centrala innehållet uteblir.

Rektorn uppger att läraren som undervisar elever i årskurs 3 i ämnet slöjd på skolan har inkommit med en lista över material och utrustning som behöver köpas in till undervisningen i trä- och metallslöjd. Det innefattar trävirke, spikar, skruvar och en hopfällbar arbetsbänk. Rektorn mottog önskemålet om beställningen den 5 november 2025 och har godkänt beställningen. Rektorn känner inte till att eleverna inte har möjlighet att arbeta med materialet metall och att den typen av material saknas på skolan.

Huvudmannens yttrande över Skolinspektionens tjänsteanteckning

Av huvudmannens yttrande den 2 december 2025 framgår att beställningen är godkänd av rektorn men inte inskickad för beställning av läraren än.

Rättslig reglering

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap 35 § skollagen).

Undervisningen i grundskolan ska omfatta ämnet slöjd och för detta ska en kursplan gälla (10 kap. 4 och 8 §§ skollagen).

I läroplanen för grundskolan ingår kursplanen för ämnet slöjd. I denna anges att undervisningen bland annat ska syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Det centrala innehållet i årskurs 1–3 omfattar bland annat slöjdens material, verktyg och hantverkstekniker. I det ingår metall, textil och trä samt materialens egenskaper och användningsområden samt verktyg och redskap, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt (9 kap. 1 § skolförordningen och Lgr22, avsnitt 5. Kursplan Slöjd).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i undervisningen i ämnet slöjd på skolan. För elever på lågstadiet (i årskurs 3) omfattar inte undervisningen allt centralt innehåll eftersom eleverna inte ges möjlighet att arbeta med materialet metall. I ämnets syfte och centrala innehåll för årskurserna 1–3 framgår bland annat att eleverna i ämnet slöjd ska utveckla förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material däribland metall. Eftersom materialet saknas på skolan innebär det att det centrala innehållet i denna del inte behandlas i undervisningen, vilket är en brist.

Det finns även vissa begränsningar på skolan avseende material och utrustning för eleverna att arbeta med materialet trä, något som är planerat att beställas efter önskemål från undervisande lärare. Beställningen är däremot inte skickad än. Skolinspektionen vill påtala att undervisande lärare behöver ges förutsättningar att genomföra slöjdundervisning som utgår från ämnets syfte och som omfattar samtliga delar av ämnets centrala innehåll, i det ingår att det ska finnas det material och den utrustning som behövs i undervisningen. Huvudmannen måste därmed säkerställa att det finns tillgång till det material och den utrustning som behövs.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Pajala kommuns verksamhet vid Tärendö Centralskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller undervisning i ämnet slöjd. Det finns därför skäl att förelägga Pajala kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Fjärrundervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever och lärare framgår att lektioner i språkval, meänkieli, genomförs via fjärrundervisning.

Inför Skolinspektionens tillsynsbesök den 4 november 2025 har myndigheten sett över anmälningar om fjärrundervisning för läsåret 2025/26 i Skolinspektionens diarium. Vid denna tidpunkt hade Pajala kommun inte anmält till Skolinspektionen att fjärrundervisning i språkval bedrivs på skolan under läsåret 2025/26. Efter tillsynsbesöket, den 18 november 2025, har huvudmannen inkommit med en anmälan om att bedriva fjärrundervisning i språkval till Skolinspektionen. Av anmälan och kompletterande bilagor framgår på vilka grunder huvudmannen fattat beslut om att bedriva fjärrundervisning.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna deltar i fjärrundervisningen i en lokal på skolan. En av skolans personal är avsedd som handledare på lektionerna men då dennas ordinarie roll är att vara resurspedagog till en specifik elev innebär det att handledaren inte alltid kan närvara på lektionerna. Vanligtvis är handledaren närvarande när lektionen startar samt tilldelar eleverna utskrivet material. Utöver det är eleverna för det mesta ensamma i lokalen. Elever uppger att om de av någon anledning behöver hjälp av handledaren kan de gå ut ur lokalen för att hämta hen. En lärare uppger att hen kan titta till eleverna som ges undervisning via fjärr om den ordinarie handledaren inte kan närvara vid fjärrundervisningen. Detta då läraren samtidigt bedriver undervisning i en angränsande lokal. Det är främst för att kontrollera eventuella tekniska problem.

Rektorn uppger att det ska finnas handledare på lektioner som sker via fjärrundervisning och att den som är handledare är den personal som också är resurspedagog. Rektorn har inte fått information om att eleverna inte har en handledare närvarande när resurspedagogen inte har möjlighet att vara med eleverna på lektionerna.

Huvudmannens yttrande över Skolinspektionens tjänsteanteckning

Av huvudmannens yttrande den 2 december 2025 framgår att om ordinarie handledare inte kan närvara vid fjärrundervisning med anledning av uppdraget som resurspedagog till en specifik elev träder en annan lärare in som handledare.

Rättslig reglering

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne ska fatta ett beslut om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången (21 kap. 9 § skollagen).

Huvudmannen ska dokumentera ett beslut om att använda fjärrundervisning och huvudmannen ska till Statens skolinspektion anmäla ett beslut om att använda fjärrundervisning (5 a kap. 5–6 §§ skolförordningen).

Elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar (21 kap. 12 § skollagen).

Vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare. I grundskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig. Handledaren ska vara en för detta ändamål lämplig person (21 kap. 13 § skollagen).

Av förarbetena till ovanstående bestämmelse framgår att en handledare vid fjärrundervisning i grundskolan, precis som en lärare vid närundervisning, ska vara närvarande i samma lokal som eleverna. Handledarens närvaro kan säkerställa en god arbetsmiljö så att eleverna får gynnsamma förutsättningar att studera lugnt och koncentrerat. Att handledare ska vara närvarande vid fjärrundervisning utesluter inte att han eller hon tillfälligt lämnar lokalen för att t.ex. följa med en elev till skolbiblioteket eller hämta undervisningsmaterial från en annan lokal. Bestämmelsen innebär dock att en handledare inte bör vara schemalagd som handledare för mer än en undervisningsgrupp vid ett och samma lektionstillfälle (prop. 2019/20:127 s. 65–66).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att det inte alltid finns handledare närvarande på lektioner som sker via fjärrundervisning. Det finns en i personalen som är utsedd att vara handledare men eleverna är trots det i huvudsak ensamma på lektionerna eftersom handledaren samtidigt har andra arbetsuppgifter. Att handledare ska vara närvarande är enligt författningarnas krav att likställas med en lärares närvaro i undervisningen. Hur handledarskapet är organiserat i detta fall, det vill säga att handledaren har andra arbetsuppgifter samtidigt som gör att handledaren inte kan närvara under fjärrundervisningen, är således inte förenligt med författningarnas krav. Även om huvudmannen uppger att en annan lärare/handledare ska närvara tillsammans med eleverna när handledaren är upptagen visar utredningen att så inte har varit fallet.

Skolinspektionen bedömer att verksamheten uppfyller författningarnas krav avseende att huvudmannen ska anmäla beslut om att bedriva

fjärrundervisning till Skolinspektionen samt att eleverna ska delta i fjärrundervisning i lokaler som skolenheten disponerar.

Anmälan och utredning om särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal i elevhälsan samt rektorn framgår bland annat följande. Om en elev riskerar att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas trots extra anpassningar anmäler lärare detta till rektorn främst via så kallade årskurskonferenser som sker varje termin. Inför ett sådant möte fyller lärare i ett dokument med uppgifter om bland annat vilka extra anpassningar som getts respektive elev. I dokumentet anges om lärare anmäler en elev för utredningsbehov av eventuellt särskilt stöd. Rektorn informeras sedan om att lärare anmält en elev för särskilt stöd via dokumentet och muntligt vid mötet. Därefter diskuteras elevärendet på elevhälsoteamsmöte där personal i elevhälsan och rektorn deltar. Rektorn är den som fattar beslut om att en utredning om särskilt stöd ska starta. Specialpedagogen ansvarar för att utredningen genomförs men såväl elev, vårdnadshavare, lärare som mentorn deltar i arbetet. Enligt rektorn kan lärare även anmäla att det finns behov av att utreda en elev för särskilt stöd via andra mötesforum eller genom att kontakta rektorn muntligt eller via mejl.

Lärare uppger att de anmält några elever till rektorn innevarande termin. I något fall har rektorn beslutat om att starta en utredning om särskilt stöd. Rektorn uppger att hen inte fattat beslut om att starta en utredning om särskilt stöd för två elever vilka anmälades av lärare i oktober 2025. Eleverna ska återigen diskuteras på elevhälsoteamsmöte den 17 november 2025 (efter Skolinspektionens besök). Därefter kan det bli aktuellt att starta en utredning om särskilt stöd för en av eleverna och för den andra eleven behöver en utredning starta.

Huvudmannens yttrande över Skolinspektionens tjänsteanteckning

Av huvudmannens yttrande den 2 december 2025 framgår att det för en av eleverna som anmälades i oktober 2025 har startats en utredning om särskilt stöd. Avseende den andra eleven pågår en screening i ett ämne och eleven ges extra anpassningar men en utredning om särskilt stöd startas vid behov vårterminen 2026.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs

vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att det inte alltid startas en utredning om särskilt stöd när lärare anmäler till rektorn att en utredning behöver starta. Lärare har anmält ett antal elever till rektorn under höstterminen 2025, men för en elev har rektorn inte sett till att starta en utredning om särskilt stöd. I det aktuella fallet anmäldes eleven till rektorn i oktober 2025 och det är först under vårterminen 2026 det kan bli aktuellt att starta en utredning om särskilt stöd om behov av det finns.

Skolinspektionen bedömer att det inte är förenligt med författningarnas krav att vänta med att starta en utredning om särskilt stöd när lärare anmält att sådant utredningsbehov finns.

Skolinspektionen konstaterar att lärare anmäler utredningsbehov om särskilt stöd till rektorn när elever riskerar att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas trots att eleverna getts extra anpassningar. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av detta att verksamheten uppfyller författningarnas krav gällande anmälningsskyldigheten om särskilt stöd.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Pajala kommuns verksamhet vid Tärendö Centralskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller närvaro av handledare vid fjärrundervisning och att starta utredning om särskilt stöd. Utredningen visar att det finns en utsedd handledare på lektioner som sker via fjärrundervisning, men handledaren kan inte alltid närvara på grund av

andra arbetsuppgifter. När det gäller brister gällande särskilt stöd framkommer att rektorn i enstaka fall inte startat utredning efter anmälan från lärare. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Pajala kommun en anmärkning.

X Caroline Rönnegård

Beslutsfattare
Signerat av: Caroline Rönnegård

X Julia Wuotila

Föredragande
Signerat av: Julia Wuotila

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Anders Holmgren medverkat.